

Motion till riksdagen 2011/12:U5

av **Valter Mutt m.fl. (MP)**
med anledning av skr. 2010/11:167

Biståndets resultat – tema jämslällldhet och kvinnors roll för utveckling

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anföras i motionen om att arbetet med den globala fattigdomsbekämpningen bör utgå från ett könsmaktsperspektiv.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anföras i motionen om för korta redovisningsperioder för jämslällldhet och kvinnors roll i utvecklingen inom biståndet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anföras i motionen om att fokusera på uppföljning av de delar av biståndet som inte har jämslällldhet som sitt huvudfokus.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anföras i motionen om att Sverige aktivt bör arbeta i multilaterala organ och utvecklingsbanker för att de ska se främjande av jämslällldhet som en central kärnverksamhet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anföras i motionen om nedskärningar av medel för informationsarbete och opinionsbildning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anföras i motionen om att regeringen i sin utveckling av biståndspolitik ska ta fasta på rekommendationerna i OECD/Dacs utvärdering av Parisagendan, dvs. att resultatstyrning bör bygga på principerna om samordning bland givare, lokalt ägarskap och harmonisering med mottagarländernas system, liksom ömsesidigt ansvarutkrävande mellan givare och mottagare av bistånd.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Solidaritet med världens alla människor är en av tre grundläggande solidariteter som ligger till grund för Miljöpartiet de grönas ideologi. Vi är inom Miljöpartiet starkt medvetna om att jordens resurser är knappa och mycket ojämnt fördelade mellan länder och människor. Miljöpartiet menar att det är en absolut nödvändighet om vi ska få en trygg värld att varje människa har alla grundläggande mänskliga rättigheter tillgodosedda, såväl de ekonomiska, sociala och kulturella som de politiska och medborgerliga rättigheterna. För Miljöpartiet är kvinnors rättigheter samt sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter helt avgörande för en mer jämställd och rättvis värld. Miljöpartiet anser att arbetet med den globala fattigdomsbekämpningen bör utgå från ett könsmaktsperspektiv och att det är avgörande att styra bistånd och stödprogram mot specifika satsningar för flickor och kvinnor.

Det är långt kvar till att vi uppnår en mer jämställd värld. En grundläggande mänsklig rättighet är rätten till lika behandling, dvs. rätten att inte diskrimineras. Alla människor ska ha samma rättigheter i ett demokratiskt och jämställt samhälle. Alla kvinnor och män, oavsett funktionshinder oberoende sexuell läggning, oavsett etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning. Oavsett var du kommer ifrån, din förmåga att fungera, vem du lever med, om du är kvinna eller man ska du alltså kunna vara med och utveckla samhället. Miljöpartiet vill verka för att alla människor får utveckla sin fulla potential. Diskriminering av människor på grund av kön är ett av utvecklingens största hinder. Kvinnor har som grupp färre resurser och möjligheter än män som grupp och detta blir ännu tydligare i de delar av världen som är drabbade av krig, svält, vattenbrist och sjukdomar. Feminiseringen av fattigdom är tydlig och kräver att resurser, projekt och satsningar riktar sig mot kvinnor som grupp. Den fortsatt höga mödradödligheten måste hävas. 1 000 kvinnor dör varje dag runt om i världen på grund av osäkra aborter och bristande mödravård. Frågor om sexuellt våld och rätten till fri abort samt rätten till den egna kroppen är något som är centralt för många kvinnors välbefinnande och en avgörande del av en hållbar utveckling. I dag är det fler kvinnor som dör i barnsäng i Afghanistan än soldater i krig, och systematiska våldtäkter används som en medveten krigsstrategi i oroshärdar. Genusanalys borde vara en självklar utgångspunkt för alla utvecklingsprogram. Nu är det inte så, och svenska ansträngningar till trots har inte FN-resolutionerna 1820, 1325 och 1960 som syftar till att stoppa sexuellt våld och krigsbrott fått den uppmärksamhet som krävs för att resultat ska uppnås. I samband med förhandlingarna under klimatoppmötet i Köpenhamn kunde Miljöpartiet konstatera att alla hänvisningar till genus i princip ströks.

Detta tillåts pågå så länge politiker väljer att prioritera annat.

Vi behöver förstärka kvinnors rätt till sin egen kropp genom att arbeta för fria aborter, hälso- och sjukvård, preventivmedel och sexualupplysning. Vi måste erbjuda utbildning och träning till kvinnor så att de kan påverka politiken på ett tydligare sätt och som beslutsfattare styra var resurser och gemensamma tillgångar används till.

Biståndet är ett av de verktyg vi har för att visa solidaritet med dem som diskrimineras och bidra till utveckling. Det finns, vilket skrivelsen också noterar, bevisliga samband mellan ökad jämställdhet och fattigdomsminskning. Fattigdomen som sådan förstärker diskriminering och ojämlika maktrelationer mellan könen, och ett aktivt arbete för jämställdhet är därför en nyckel till utveckling. Genus har betydelse för klimatfrågan och även för att framtida utvecklingsåtgärder kommer hela befolkningen till del. Det är kvinnor och barn som drabbas hårdast av klimatförändringar och det är män i rika länder som står för den största klimatpåverkan på vår jord.

Miljöpartiet har sedan länge efterfrågat att biståndets resultat ska redovisas till riksdagen och uppskattar därför regeringens initiativ till denna skrivelse, dvs. att analysera biståndets resultat med fokus på jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen. Det är vår övertygelse att Sverige kan ge ett viktigt bidrag till en mer jämställd värld, genom biståndet och en värderingsstyrd utrikespolitik som tar sin utgångspunkt i Sveriges politik för global utveckling, i mänskliga rättigheter och de perspektiv som människor som lever i fattigdom har.

Trots att vi anser att det är bra att regeringen har detta tema i sin skrivelse vill vi inom Miljöpartiet passa på att föra fram både kritik och en del andra synpunkter med anledning av skrivelsens innehåll.

Skrivelsens innehåll

Genus och hållbar utveckling

I regeringens skrivelse saknas könsmaktsperspektivet. Utgångspunkten är i stället integration av jämställdhet i alla utvecklingsinsatser. Skrivelser som saknar referens till genus riskerar att bli ”könsblinda” för kvinnors situation och åtgärder riskerar att bli ”uddlösa”.

Miljöpartiet menar att Sverige har en möjlighet att framstå som ett internationellt föredöme i förståelsen av hur kön formar människors livsvillkor och att allt ekonomiskt bistånd analyseras ur ett makt- och könsperspektiv för att komma till rätta med snedfördelningen av resurser baserat på kön.

Resultatstyrning

Regeringens biståndspolitik har resultat i fokus och menar att man är del av en internationell trend där flertalet stora bilaterala och multilaterala givare går mot tydligare resultatstyrning och redovisning samtidigt som de ställer krav på ökad transparens och ansvarsutkrävande.

Miljöpartiet välkomnar fokus på resultat men anser det nödvändigt att utveckla diskussionen. För oss står det lokala ägarskapet i centrum och vi menar att decennier av utvärderingar av biståndet entydigt visar på en sak – utan ägarskap kommer inga resultat att bli långsiktigt hållbara. Den andra framgångsfaktorn är tålmod. Förändringar, inte minst inom områden som jämställdhet, rör människors inre identiteter och samhällens grundvalar och kan och bör inte mätas på alltför kort tidshorisont. Vi menar att det finns stora

Fel! Okänt namn på

risker med regeringens syn på resultat där kortsiktiga satsningar inom biståndet riskerar att ta över de långsiktiga överenskommelser som finns, t.ex. inom ramen för Parisagendan. Flera exempel i skrivelsen visar att framgångar beror på ett starkt lokalt ägarskap och inblandning av flera aktörer på lokal och distriktsnivå. Regeringen lyfter också fram starka institutioner och uppföljningssystem i samarbetsländerna som en förutsättning för trovärdig resultatinformation. Miljöpartiet menar i detta sammanhang att Sverige ska verka för att samarbetsländernas regeringar i första hand ska vara ansvariga mot sina befolkningar. En felaktigt utformad resultatagenda tenderar att snedvrider relationerna och göra mottagande regeringar mer ansvariga inför givarna än inför sina egna medborgare.

I skrivelsens inledning lyfter regeringen fram det svenska utvecklingssamarbetet som en del av ett globalt sammanhang där samstämmighet, arbetsfördelning och samordning blir allt viktigare. Miljöpartiet vill i detta sammanhang betona Parisdeklarationens skrivningar om ömsesidigt ansvarsutkrävande och lyfta fram den hänvisning som regeringen gör till den svenska politiken för global utveckling. Det är en insikt som vi saknar i den resterande delen av skrivelsen som i stället nästan enbart utgår från resultat och styrning enligt svensk modell blandat med en portion kritik för brister i densamma. Miljöpartiet har tidigare påtalat att en resultatskrivelse självklart ska ha resultatfokus, men det ligger en inneboende konflikt mellan Parisagendans ambitioner om ägandeskap och ömsesidigt ansvarsutkrävande och resultatstyrning. På grund av skrivelsens svårigheter att se denna konflikt känns det därför som att även denna skrivelse haltar.

Regeringen skriver att det är lätt att visa upp prestationsresultat men inte dess effekter. Det är i sig inte konstigt eftersom jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen är områden som inte låter sig mätas i korta perspektiv. Miljöpartiet menar att ambitionen inte kan vara att resultat alltid ska kunna visas inom bara en kort redovisningsperiod.

Regeringen hänvisar svagheter i redovisningen till brister i formuleringen av insatsernas mål. Miljöpartiet vill i detta sammanhang lyfta fram möjligheten att bredda och fördjupa synen på resultatredovisning. I stycket ovan hänvisas till tidsaspekten. Därtill kan läggas möjligheten att aktivt arbeta med metoder som "outcome mapping". Alla som arbetat i komplexa miljöer vet att målstyrning kan vara vanskligt och att fokus måste ligga på lärande. Att då utgå från insatsens faktiska resultat bra eller mindre bra – och följa insatsens "krokiga väg" är avgörande för planering av fortsatta stöd. Regeringen betonar att Sida ska införa enhetliga insatsuppföljningssystem och att detta är förutsättningen för att Sida ska kunna redovisa resultat på ett systematiskt och stringent sätt. Miljöpartiet menar att systemen i första hand ska bidra till lärande och mer adekvat uppföljning och planering, även om detta inte står i kontrast till resultatredovisning.

Miljöpartiet noterar också att de exempel som redovisas i skrivelsen i alltför liten utsträckning resonerar kring vad man lärt av insatsperioden. Skrivelsen saknar också resonemang kring avvikelser och hur uppföljningen av riskanalyser gjorts.

Urval och metod för resultatredovisningen

Skrivelsen har tagit sin utgångspunkt i vad regeringen ser som ”jämsällldhetsintegreringens tre metoder”, nämligen riktade insatser som direkt syftar till att förbättra kvinnors villkor och främja jämsällldhet, integrerade insatser då hänsyn tagits till kvinnors situation och jämsällldhet och dialog med samarbetspartner. Urvalet visar på en bredd av insatser och ger en möjlighet till en övergripande analys och lärande. Det är inte minst intressant att se hur frågan om jämsällldhet och kvinnors rättigheter används som verktyg i dialog.

Regeringen har valt att i huvudsak redovisa de insatser som har jämsällldhet som sitt huvudsyfte. Stora delar av redovisningen innehåller intressant läsning, men givet att jämsällldhet ska genomsyra all verksamhet och svensk politik för utveckling hade det varit betydligt mer intressant att ta del av hur redovisningen ser ut hos de aktörer som inte har jämsällldhet i fokus. Visserligen redovisas erfarenheter från dialogen med några av de multilaterala organisationerna och Världsbanksgruppen. Miljöpartiet kommer med intresse att följa hur regeringen arbetar med villkor i påfyllnadsförhandlingarna. Givet att privatsektorn pekats ut som nyckelaktörer i det framtida svenska utvecklings-samarbetet förväntar sig Miljöpartiet ett ytterligare fokus på dessa aktörers resultatredovisning. Det är beklagligt att en så kritiserad och viktig aktör som Swedfund inte fått ett särskilt uppdrag att redovisa resultat på jämsällldhetsområdet, och Miljöpartiet förutsätter att regeringen omgående ser över sin reglering av Swedfund och andra nya aktörer på privatsektorsidan så att dessa genom uppföljning och resultatredovisning kan lära och utveckla sitt arbete så det bidrar till biståndets övergripande mål.

Andra synpunkter

Multilaterala organisationer

Enligt skrivelsen går 50 % av vårt bistånd till multilaterala organisationer som enligt regeringens egen redovisning är sämre på jämsällldhet än vad vi själva är. Över lag visar regeringen en något större tilltro till de multilaterala organisationernas effektivitet än andra, detta utan att för den sakens skull lyfta fram resultat som visar på detta. Det är en brist i skrivelsen. De multilaterala organisationerna är bra på samordning, men regeringen ställer inte samma höga krav på att lyfta fram resultat och effekter som det ställs på det bilaterala biståndet och andra aktörer. Regeringen indikerar dock ofta att den gärna vill inlemma även de multilaterala organisationerna i ”den svenska modellen” och Miljöpartiet ser därför fram emot redovisningar som redogör för hur dialogen som verktyg utvecklas och blir effektiv och resultatnriktad.

Sverige måste i ännu högre utsträckning än i dag aktivt verka för att multilaterala organ och utvecklingsbanker ska se främjande av jämsällldhet som en central kärnverksamhet. Till detta hör en aktiv uppföljning och redovisning av resultat, inte minst inom de organ som inte tidigare gett frågan den centrala plats den förtjänar. Erfarenheter från utvecklingsbankerna visar att jämsällld-

Fel! Okänt namn på

hetsagendan prioriteras högre när ansvaret för frågorna knyts till ansvaret för utlåningen.

EU

Arbetet omfattar EU:s övergripande strategiska ramverk för implementeringen av FN-resolutionerna 1820, 1325 och 1960, vars viktigaste mål är att ge mer makt åt kvinnor i fredsprocesser, att förebygga sexuellt våld och att behandla förekomsten av detsamma som krigsbrott. Miljöpartiet menar att det är viktigt att Sverige ligger på och bevakar frågan i EU och i andra sammanhang samt ställer krav på andra EU-länder att ta fram handlingsplaner för resolutionerna. EU och dess medlemsländer lär inte göra det på egen hand. Allt som oftast är Sveriges gender advisers relativt ensamma ute i fält under internationella insatser. Den allmänna uppfattningen är att vi är ganska ensamma om att ta frågan på allvar inom EU.

Arbetet inom EU med jämställdhetsfrågor och FN-resolutionerna är viktigt. Sverige bidrar i allt högre utsträckning till EU:s biståndsorganisationer och då borde regeringen även koppla bidragen till högre krav på jämställdhetsarbetet inom EU. Till exempel är det inte många EU-länder som har implementerat resolutionerna som tagit fram handlingsplaner för arbetet. Det vore en poäng i sammanhanget om regeringen ökade ansträngningarna att få fler svenskar att söka till EU:s biståndsorganisationer.

Biståndets nya aktörer Swedfund och andra privatsektorstöd

I den svenska debatten ser vi hur regeringen duckar kring frågan om ökande transparens när det gäller de nya aktörerna inom biståndet, det privatsektorsfinansierade biståndet, som t.ex. Swedfund, som år efter år tilldelas extra kapital utan att det ställs några särskilda krav på transparens eller redovisning. Det blir särskilt tydligt i denna resultatskrivelse. Miljöpartiet anser att denna dubbla standard är ologisk och orättvis och inte gagnar utvecklingen av ett privatsektorstöd som ska bidra till det svenska biståndets övergripande mål.

Enskilda organisationer

I denna skrivelse får det civila samhällets organisationer ingen särskild plats även om insatser som drivs av civilsamhällets organisationer (CSO) redovisas som en del av det bilaterala biståndet. Det kunde för lärandets skull vara intressant att det civila samhällets aktörer, förhåller sig till andra aktörer och resultatskrivelsen skulle vinna på att analysera det sammanhang som finns mellan olika aktörer som får stöd av svenskt bistånd. Miljöpartiet delar biståndsministrarnas engagemang för en fri och öppen debatt om utvecklingspolitiken. Den är viktig om vi ska kunna utveckla och förbättra biståndet. *Miljöpartiet vill därför ånyo beklaga* att det är bekymmersamt att regeringen skurit ned på biståndsaktörernas möjlighet till informationsarbete och opinionsbildning. Detta är något som Miljöpartiet tidigare varnat för. Resultatet blir att den fria debatten om biståndet och utvecklingspolitiken begränsas, liksom möjligheterna att Sverige blir en skarp biståndsaktör i sin helhet.

Sida

Givet den turbulenta situation som myndigheten upplevt de senaste åren är det Miljöpartiets förhoppning att regeringen i sin utveckling av biståndspolitiken tar sin utgångspunkt i de internationella utvärderingar som görs av biståndet. OECD/Dacs utvärdering av Parisagendan visar vägen för ett långsiktigt bistånd vars goda resultat vilar på samordning bland givare, lokalt ägarskap och harmonisering med mottagarländernas system, liksom ömsesidigt ansvarsutkrävande. Miljöpartiet noterar med intresse att utvärderingen visar att det är givarna som varit sämst på att leverera i enlighet med Parisagendans principer och menar att Sverige måste visa på ansvar genom att ta till sig utvärderingens rekommendationer om att fortsätta på den inslagna vägen, trots att det inte alltid levererar snabba resultat. Vägen får hellre vara krokig men leda rätt.

Stockholm den 30 september 2011

Valter Mutz (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Mehmet Kaplan (MP)

Gunvor G Ericson (MP)

Peter Rådberg (MP)